

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Kontakt saksbehandler
Kristine Enger, 51 56 88 28

Høring - forslag til forskrift om finansavtaler - finansavtaleforskriften

Viser til høringsbrev fra departementet datert 20. mai 2022. Våre innspill er knyttet til to forhold:

- kontoavtale og betalingstjeneste for mindreårige under barnevernets omsorg (forskriftsforslaget § 4-2 med underliggende punkter)

- om utlån fra Husbanken mv. (høringsnotatet punkt 2.3 *Særskilt om Husbanken mv.* med tilhørende del i forskriftsforslaget)

Kontoavtale og betalingstjeneste for mindreårige under barnevernets omsorg

Vårt innspill her gjelder forskriftsforslaget § 4-2 *Kompetanse til å inngå avtale på vegne av mindreårige under barnevernets omsorg* med underliggende punkter.

Vi mener barneverntjenesten bør få kompetanse til å inngå kontoavtaler og bruk av betalingstjenester for mindreårige under barnevernets omsorg, begrenset til midler som er tjent av den mindreårige eller stilt til den mindreåriges rådighet. Det vises til at dagens vergemålslovgivning, herunder praktiseringen av vgml. § 16, gjør at det for mindreårige under barnevernets omsorg kan oppstå situasjoner der det ikke er noen som rent faktisk kan opprette eller disponere konto for den mindreårige.

Dagens rettstilstand vergemål: Mindreåriges rettslige handleevne er begrenset jf. vergemålsloven § 9. Bestemmelsen slår fast at en mindreårig ikke kan råde over sine midler eller binde seg ved rettslige handlinger med mindre noe annet er bestemt. Unntakene til bestemmelsen kommer frem av vergemålslovens §§ 10 til 13 og gjelder blant annet inngåelse av arbeidsavtaler, disponering av midler i egen husholdning og adgang til å drive næringsvirksomhet.

Det viktigste unntaket er regulert i § 12. Det følger av bestemmelsen at mindreårige som har fylt 15 år kan disponere over midler som er tjent ved eget arbeid eller egen virksomhet, og over midler han eller hun har fått til egen rådighet av vergen eller andre. Mindreårige under 15 år disponerer over midler han eller hun har fått til egen rådighet av vergen eller andre. Bestemmelsen innebærer to viktige unntak fra disponeringsforbudet i § 9. For det første kan den mindreårige etter fylte 15 år råde over egentjente midler, og for det andre kan den mindreårige disponere over midler fått til

egen disposisjon. For sistnevnte gjelder heller ikke 15-årsgrensen og det vil da være opp til giver å avgjøre om den mindreårige er egnet til å råde over midlene selv.

Statsforvalteren i Rogaland sin praktisering av dagens regelverk relatert til vilkåret om «fungerende verge» i vergemålsloven § 16: Det er som hovedregel den som har foreldreansvaret for den mindreårige etter reglene i barneloven, som er verge for barnet, jf. vgml 16 første punktum. Av annet punktum følger det likevel at om den mindreårige er uten fungerende verge, skal Statsforvalteren oppnevne ny eller midlertidig verge.

Av forarbeidene til bestemmelsen (Ot.orp. nr. 110 (2008-2009)) heter det at «dette kan være tilfellet for eksempel fordi begge foreldrene er døde, forsvunnet eller er mindreårige». Videre er det angitt at bestemmelsen «omfatter også tilfeller der barnet er uten verge fordi enevergen eller begge vergene midlertidig er ute av stand til å fungere som verger, for eksempel på grunn av sykdom.» Vergemålsloven § 16 må også ses i sammenheng med vergemålsloven § 19, hvor det er retten som er gitt kompetanse til å frata en som har foreldreansvaret vergemålet «dersom hensynet til den mindreåriges beste tilsier det». Kompetansen er lagt til retten på grunnlag av avgjørelsens inngripende karakter.

Sagt annerledes finnes det en mulighet for at Statsforvalteren kan oppnevne ny eller midlertidig verge dersom den mindreårige er «uten fungerende verge». Klagerettsakspraksis fra Statens sivilrettsforvaltning underbygger imidlertid at vilkåret skal være snevert og tolkes strengt. I klagerettspraksis legges det til grunn at hvorvidt en eksisterende vergeordning er upraktisk eller uhensiktsmessig, for eksempel fordi det er andre enn vergen som har den daglige omsorgen for den mindreårige, eller fordi det er samhandlingsproblemer, ikke er tilstrekkelig til å kunne benytte § 16 for oppnevning av ny verge.

Statsforvalteren i Rogaland får fra tid til annen forespørsel fra barneverntjenesten og andre om å opprette midlertidig verge for mindreårig i fosterhjem der formålet er å opprette konti eller disponere midler for den mindreårige. Basert på gjennomgangen av rettstilstanden slik den er beskrevet i avsnittet ovenfor, skal det mye til for at Statsforvalteren kan foreta en slik oppnevning. Barnets behov for bankkonti eller disponering av midler kan være åpenbart, men den høye terskelen for å anvende bestemmelsen i § 16 og tilsidesette foreldreverge gjør at det stopper opp. Det er også vanskelig å få informasjon om vergenes fungering i henhold til taushetsplikten.

Alternativet i vergemålsloven § 19 er etter vår oppfatning lite egnet i disse tilfellene. Det å fremme sak for retten om å frata noen vergeansvaret for eget barn er et alvorlig inngrep både rettslig og følelsesmessig. Vurdert opp mot formålet som søkes oppnådd, bankkonto for den mindreårige, er det etter vår oppfatning ikke forholdsmessig. Vi har derfor ikke gjennomført noen slike saker i Rogaland siden vi overtok som vergemålsmyndighet i 2013.

Dette vil være i samsvar med en «fra det mer til det mindre betraktning» der foreldrevergene i utgangspunktet er blitt fratatt den daglige omsorgen. Statsforvalteren mener ikke at det er uforholdsmessig at barnevernet i forlengelsen av omsorgsovertakelsen også får kompetanse til å inngå kontoavtaler. Alternativet kan være at foreldrene i Fylkesnemnda eller i tingretten blir fradømt foreldreansvaret og dermed vergerollen i sin helhet, noe som vil være langt mer inngripende. Et alternativ til forslaget er å se nærmere på praktiseringen av vergemålsloven § 16 og vurderingen av hvorvidt den mindreårige er «uten fungerende verge» dersom foreldrevergene rent faktisk ikke er i stand til å ivareta barna sine økonomiske interesser. Statens sivilrettsforvaltning viser som nevnt i sine klageavgjørelser til at unntaket er snevert. Samtidig er forholdet sparsommelig omtalt i forarbeidene. Dersom Statsforvalteren skal kunne vurdere hvorvidt foreldreverge ikke er

fungerende grunnet sykdom må det i alle tilfeller gis hjemmel til å innhente disse opplysningene. Det er videre vår vurdering at det i enkelttilfeller kan være vanskelig å fastslå hvorvidt den mindreåriges midler er tjent ved egen virksomhet eller blitt stilt til den mindreåriges disposisjon. Det bør derfor vurderes om det bør gis hjemmel til å innhente slike opplysninger i den nye forskriften. Statsforvalteren er til sist enig i at foreldrevergene ikke skal kunne si opp avtaler som barneverntjenesten har inngått. Dersom foreldreverger skal ha en slik «vetokompetanse» vil enhver kontoavtale fremstå som lite forutsigbar og usikker selv om dette neppe kommer på spissen i mange tilfeller.

Innspill til forskriftsforslaget § 4-2:

Statsforvalteren i Rogaland mener gode grunner tilsier at barneverntjenesten bør få kompetanse til å inngå kontoavtaler og bruk av betalingstjenester for mindreårige under barnevernets omsorg, begrenset til midler som er tjent av den mindreårige eller stilt til den mindreåriges rådighet.

Særskilt om utlån fra Husbanken mv.

Vårt innspill her er kommentarer til høringsnotatet punkt 2.3 *Særskilt om Husbanken mv.* med tilhørende del i forskriftsforslag. Husbanken skal forebygge at folk blir vanskeligstilt på boligmarkedet og medvirke til at vanskeligstilte kan skaffe seg og beholde egen bolig. Husbanken forvalter økonomiske virkemidler som bostøtte, tilskudd og lån. Husbankens virksomhet reguleres av lov 29. mai 2009 nr. 30 om Husbanken. Det er videre gitt nærmere regler om virksomheten i forskrift 18. november 2019 nr. 1546 om lån fra Husbanken. Forskriften § 7-11 bestemmer at Husbankens låneforvaltning følger privatrettslige regler, jf. første ledd. I annet ledd er det spesifikt angitt at finansavtaleloven 1999 og tilhørende forskrift om kredittavtaler gjelder. I tredje ledd er det angitt et krav om inngåelse av «skriftlig låneavtale». Husbankens virksomhet er dessuten regulert av forvaltningslovens regler.

I relasjon til reglene i den nye finansavtaleloven og forskriftsforslaget er det flere partsforhold som må tas i betraktning når det gjelder Husbankens virksomhet. Det første er forholdet mellom Husbanken som utlåner og bransjeaktører (jf. punkt 2.3.2) hvor forslaget konkluderer med at det ikke er behov for endringer i forhold til dagen regelverk, det samme gjelder for forholdet mellom Husbanken og kommunene som lånekunder (jf. punkt 2.3.3).

Det tredje er forholdet mellom kommuner som utlånere av startlån som opptas i Husbanken og videre utlånes til prioriterte/vanskeligstilte lånekunder, og forholdet mellom Husbanken og private lånekunder hvor det i forslaget foretas en drøftelse av ulike hensyn (jf. for begge disse punkt 2.3.4) som ligger til grunn for utkastet.

Det foreslås eksempelvis at regelen om begrenset begrunnelsesplikt i finansavtaleloven § 5-3 fjerde ledd ikke skal gjelde der en kommune eller Husbanken er kredittyter. Dette foreslås for å unngå tvil om hvorvidt finansavtaleloven begrenser kommunenes eller Husbankens begrunnelsesplikt etter forvaltningsloven § 25. Startlån innebærer at det kan tas særskilte boligsosiale hensyn. Blant annet kan det i dag innvilges kreditt til kunder som trolig vil kunne omfattes av avslagsplikten i § 5-4 i den nye finansavtaleloven. Av denne grunn foreslås det i forskriften at avslagsplikten ikke skal gjelde der en kommune er kredittyter. Det boligsosiale formålet med startlån og de allmenntilgjengelige formålene som Husbankens lån skal dekke, tilsier at enkelte av bestemmelsene i finansavtaleloven ikke bør få anvendelse.

For Husbanken og kommunene gjelder dessuten reglene i forvaltningsloven som gir regler om saksbehandling, veiledning, begrunnelser, klagebehandling, foreløpig svar mv.

Videre fremmes det nå en ny lov med forslag til regelverk for forsvarlig kommunal saksbehandling: Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Tilråding fra Kommunal- og distriktsdepartementet 17. juni 2022, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Støre) Proposisjon til Stortinget:

Proposisjonen inneholder forslag til ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet. Forslaget viderefører i hovedsak plikter kommunen har i dag gjennom medvirkningsansvaret i sosialtjenesteloven § 15 og helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7, men presiserer og til dels skjerper ansvaret. De skjerpede kravene gjelder plikten til å ta boligsosiale hensyn i planleggingen og noe strengere krav til saksbehandlingen. Det foreslås at statsforvalteren skal være klageinstans for vedtak etter loven.

Dette er en klargjøring av rettigheter og plikter innenfor det boligsosiale feltet som også vedrører utlån fra Husbank og kommuner.

Innspill om utlån fra Husbanken mv.:

Statsforvalteren i Rogaland er positive til forslaget unntak fra reglene i finansavtaleloven, eksempelvis fra § 3-55 hvor ivaretagelse av forbrukernes interesser i forhold til en næringsdrivende tjenesteyter er begrunnelsen, mens forholdet mellom kommunen som utlåner av startlån og vanskeligstilte låntakere på boligmarkedet har helt andre boligsosiale og sosialfaglige begrunnelser som går på å kunne gi alle et trygt og godt hjem.

De samme boligsosiale hensynene ligger også bak forslaget konklusjoner om unntakene for begrenset begrunnelsesplikt og for avslagsplikten i §§ 5-3 og 5-4 m.fl. Dette er viktige boligsosiale hensyn som må ivaretas for at kommunene i enkeltsaker skal kunne ha det nødvendige handlingsrom for å kunne gi gode boligsosiale tjenester og begrunnelser i tråd med forvaltningsrettslige saksbehandlings- og likhetsprinsipper.

Med hilsen

Lone Merethe Solheim (e.f.)
ass. statsforvalter

Monica Nessa
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent